Дата _____

Клас _____

# Урок 41. **ЗМІНА ПРИГОЛОСНИХ [г], [к], [х] НА [з’], [ц’], [с’] ПЕРЕД ЗАКІНЧЕННЯМ *-і* В ІМЕННИКАХ РІЗНОГО РОДУ**

**Мета:** ознайомити учнів із чергуванням кінцевих приголосних [г], [к], [х] на [з’], [ц’], [с’] перед закінченням *-і* в іменниках різного роду; формувати вміння й навички застосування правила для пояснення правопису іменників у давальному та місцевому відмінках однини; розвивати увагу, спостережливість; виховувати старанність.

## Хід уроку

### I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

### II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

**1. Перевірка домашнього завдання (*вправа 145, с. 67*)**

— Зачитайте складені речення.

Взаємоперевірка робіт.

— Перевірте одне в одного правильність відмінювання слів *листя, слово*.

**2. Каліграфічна хвилинка**

— Запишіть каліграфічно, розкриваючи дужки.

*(В) портфелі, (в) ночі, (в) ранці, (в) день, (в) зимку.*

— Поясніть правопис записаних слів.

— Доберіть спільнокореневі слова до слова *взимку*.

**3. Творча робота**

— Утворіть словосполучення. Виділіть закінчення. Визначте відмінок іменників.

Пливти (*море*) — …

Захоплюватися (*мистецтво*) — …

Жити у (*місто*) — …

Стояти біля (*вікно*) — …

Радіти (*життя*) — …

### III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ ТА МЕТИ УРОКУ

— Сьогодні на уроці ми поговоримо про зміну кінцевого приголосного перед закінченням *-і* в іменниках різного роду.

### IV. СПРИЙМАННЯ Й УСВІДОМЛЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

**1. Аналітико-пошукова групова робота (*за вправою 147, с. 67–68*)**

*Ознайомлення учнів з таблицею*

— Про що дізналися з таблиці?

— За власними спостереженнями сформулюйте правило про зміну кінцевих приголосних основи в іменниках різного роду в давальному і місцевому відмінках однини.

— Звірте свої висновки із правилом на с. 68.

**2. Тренувальна вправа 148 (*с. 68*)**

*Читання іменників, поданих у підручнику*

— Подані іменники поставте в давальному і місцевому відмінках однини.

— Підкресліть звуки, що чергуються.

**3. Фізкультхвилинка**

## V. УЗАГАЛЬНЕННЯ Й СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ОТРИМАНИХ ЗНАНЬ

### 1. Вузлики на пам'ять

— Вставте пропущені букви. Визначте відмінок іменників.

Як виконуєш завдання,
Не забудь про чергування:
Як поріг — то на поро..і,
Ну, а ріг — пиши на ро..і,
Коли вухо — то у ву..і,
А кожух — то на кожу..і,
Як урок — то на уро..і,
Око — порошинка в о..і.

- Виразне читання вірша Алли Свашенко.
- Колективне заучування вірша.

— Назвіть іменники в місцевому відмінку однини.
— Поясніть їх правопис.
— З одним із них складіть та запишіть речення.

### 2. Робота за вправою 149 (*с. 68*)

Учні читають текст, розкриваючи дужки.

— Які незрозумілі слова зустрілися вам у тексті?

- Вибіркове списування речень з іменниками у дужках.
- Робота з підкресленими іменниками за підручником.
- Граматичний розбір першого й останнього речення.

(*Цієї ночі нарешті випав сніг. Пухнасті красуні падають і обліплюють все навколо.*)

— Назвіть однорідні члени речення в останньому реченні.
— Якою частиною мови вони виражені?

### 3. Вибірковий диктант

— Послухайте і відгадайте загадки.

— Запишіть іменники, у яких чергуються приголосні звуки. Підкресліть чергування.

- Літом у шубі, зимою в шапці. (*Дерево*)
- Коло бабусі сидить дід в кожусі, проти печі гріється, без водички миється. (*Кішка*)
- Довгі ноги, довгий ніс,
  По болоті ходить скрізь. (*Лелека*)
- Два брати через гору живуть і ніколи один до одного в гості не ходять. (*Очі*)
- Якби не було його, не сказав би нічого. (*Язик*)
- Спритний майстер у стрибках:
  На деревах, по гілках.
  Вся руда, пухнастий хвіст,
  Рідний дім для неї — ліс. (*Білка*)
- У лісі зростав,
  У столяра побував,
  В кімнаті оселився,
  Полотном укрився. (*Стіл*)

## VI. ПІДСУМОК УРОКУ

— Що цікавого дізналися на уроці?

— У яких відмінках іменників відбувається чергування кінцевого приголосного основи [г], [к], [х] на [з'], [ц'], [с']?

## VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вправа 150 (*с. 69*).